

Handläggare
Hanna Markkula
Telefon: 08-508 36 235

Till
Äldrenämnden
den 31 januari 2017

Tryggt boende inom äldreomsorgen – yttrande till stadsrevisionen

Revisionsrapport, dnr 3.1.3-165/2016

Förvaltningens förslag till beslut

Äldreförvaltningens yttrande godkänns som svar på stadsrevisionens rapport ”Tryggt boende inom äldreomsorgen”.

Ann-Christine Hansson
förvaltningschef

Raili Karlsson
avdelningschef

Sammanfattning

Av budget 2016 framgår att ingen äldre med stora omsorgsbehov eller som lider av oro ska behöva bo kvar i en otrygg miljö mot sin vilja. Revisionskontoret har genomfört en granskning för att bedöma om stadsdelsnämnderna arbetar för att äldre som inte beviljas boende får annat stöd i enlighet med budget. Bedömning är att nämnderna arbetar för att äldre som inte beviljas bistånd till boende får annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras. Det framgår dock att stadsdelsnämnderna har kommit olika långt i arbetet med att ta fram en rutin i enlighet med budget för att säkra tryggt boende för äldre. Det konstateras vidare att stadens riktlinjer för handläggning är otydliga avseende kriterierna för beviljande av särskilt boende.

Inom äldreförvaltningen pågår ett arbete till följd av slutsatserna från utredningen om servicehus 2014 som bland annat innefattar att se över behovsgrunderna för att beviljas servicehus. Inom ramen för arbetet med att revidera stadens riktlinjer för handläggning kommer skrivningen för att beviljas servicehus att ses över. Likaså kommer äldreförvaltningen undersöka behovet av att arbetssättet vid avslag om särskilt boende förtydligas i samband med revidering av riktlinjerna.

Remissbehandling

Stadsrevisionen har remitterat revisionsrapporten ”Tryggt boende inom äldreomsorgen” för yttrande från äldrenämnden samt stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta, Norrmalm, Hägersten-Liljeholmen och Södermalm. Yttrandet ska vara revisorgrupp 1 tillhanda senast den 20 februari 2107.

Bakgrund

I stadens budget 2016 finns ett antal uppdrag som rör boende inom äldreomsorgen. Av budgeten framgår att ingen äldre med stora omsorgsbehov eller som lider av oro och isolering ska behöva bo kvar i en otrygg miljö mot sin vilja. Staden och stadens bolag ska hjälpa alla över 85 år med ett tryggt äldreanpassat boende, till exempel bostadsanpassning eller byte till lägenhet som är tillgänglig. De äldre över 85 år som inte beviljas biståndsbedömt boende ska få annat stöd. Stadsdelsnämnderna ska under året ta fram rutiner så att behovet av tryggare boende för målgruppen säkras.

Ärendet

Revisionskontoret har genomfört en granskning med syftet att bedöma om stadsdelsnämnderna arbetar för att äldre som inte beviljas boende får annat stöd i enlighet med intentionerna i budgeten. Granskningen omfattar dels vilket stöd som finns för bedömning vid handläggning av biståndsbedömt boende för äldre, dels hur nämnderna säkerställer att behov av tryggt boende hos stadens äldre över 65 år tillgodoses.

Granskningen omfattar äldrenämnden samt stadsdelsnämnderna Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby, Södermalm, Norrmalm och Hägersten-Liljeholmen. Granskningen baseras bland annat på intervjuer med nyckelpersoner och granskning av avslag på ansökningar om biståndsbedömt boende från personer över 85 år. Med biståndsbedömt boende avses vård- och omsorgsboende samt servicehus.

Granskningens resultat

Under 2015 mottog staden 3 905 ansökningar om vård- och omsorgsboende, 17 procent fick avslag. Det inkom 820 ansökningar om servicehus varav 43 procent fick avslag. Av de som fick avslag har mellan 15-22 procent gett uttryck för oro och otrygghet.

Inom stadsdelsnämnderna finns olika former av stöd för bedömning vid handläggning av boende eller trygghetsinsatser. Granskningen visar att de av kommunfullmäktige beslutade riktlinjerna för handläggning inom äldreomsorgen är välkända. I granskningen har det dock framkommit att det råder otydligheter bland annat vad gäller kriterierna för beviljande av vård- och omsorgsboende respektive

servicehus. Revisionskontoret anser således att riktlinjerna inte fullt ut bedöms utgöra ett stöd i handläggningen och de individuella behovsbedömningarna.

I de ärenden där den äldre får avslag på ansökan om särskilt boende informeras denne om möjligheten att söka andra former av insatser. Med målet att den äldre ska kunna bo kvar i ordinärt boende erbjuds exempelvis hemtjänstinsatser, trygghetslarm eller kontakt med frivilligorganisationer.

Informationen som stadsdelsnämnderna ger till de äldre varierar i omfattning och form, men anpassas till stora delar efter individen och ges på ett likartat sätt. Information ges både förebyggande, vid ansökningstillfället samt i samband med avslag och innefattar även insatser utan biståndsbedömning. Revisionskontoret gör bedömningen att stadsdelsnämnderna arbetar för att äldre som inte beviljas bistånd till boende får annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras.

Stadsdelsnämnderna uppger att de vid avslag om ansökan om särskilt boende följer upp hur de insatser som istället har beviljats fungerar samt om de är tillräckliga. Granskningen visar att uppföljning av insatser har genomförts i majoriteten av de enskilda ärendena samt av att insatserna tillgodoser den enskildes behov.

Revisionskontoret konstaterar att stadsdelsnämnderna följer Socialstyrelsens allmänna råd vad gäller att biståndshandläggarna ska arbeta på ett sätt som skapar förtroende och trygghet. Detta omfattar både ett gott bemötande och att kommunikationen med den äldre personen anpassas till hans och hennes förutsättningar och behov.

De granskade stadsdelsnämnderna har enligt revisionskontoret kommit olika långt i arbetet med att ta fram en rutin i enlighet med kommunfullmäktiges beslut. Rutinen ska trygga att äldre som får avslag på ansökan om särskilt boende erbjuds andra insatser. Vid granskningen hade enbart två av fem stadsdelsnämnder tagit fram en rutin. Skälet uppger vara att det saknas en tydlighet rörande vad rutinen ska omfatta och olika tolkningar görs.

Revisionskontorets sammanfattande bedömningar

Den sammanfattande bedömningen är att stadsdelsnämnderna arbetar för att äldre som inte beviljas bistånd till boende får annat stöd så att behovet av tryggare boende säkras, även om vissa skillnader i arbetssätt finns. Stadsdelsnämnderna bör dock säkerställa att individuppföljningar sker i samtliga ärenden samt att det dokumenteras.

Genom stadens riktlinjer finns stöd för bedömning vid handläggning av boendeinsatser men mot bakgrund av att stadsdelsnämnderna upplever att det finns otydligheter kring kriterierna finns det anledning för äldrenämnden att se över och utveckla riktlinjerna.

Revisionskontoret framhåller att äldrenämnden med sitt övergripande ansvar för att samordna stadens äldreomsorg bör fungera som ett stöd i arbetet för att ta fram en rutin enligt kommunfullmäktiges beslut om tryggare boende.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningens planeringsavdelning. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 24 januari, de fackliga organisationerna i förvaltningsgruppen den 25 januari samt det gemensamma funktionshindersrådet den 26 januari 2016.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att revisionskontorets granskning ger en bra och nyanserad bild av stadens arbete med att ge äldre möjlighet att bo under trygga förhållanden. Som revisionskontoret lyfter fram så kan otrygghet bero på många olika faktorer såsom oro och upplevelse av ensamhet, svårigheter att klara av praktiska eller personliga sysslor eller rädsla för att råka ut för en olycka.

Äldreförvaltningen ser positivt på att granskningen påvisar att stadsdelsnämnderna arbetar på olika sätt för att stärka tryggheten hos den enskilde. Det framgår att samtliga intervjuade anser att en mycket viktig del i arbetet med att skapa ett tryggt boende är att ta reda på vad det är som skapar otrygghet för den äldre. Likaså framhålls vikten av att informera om olika sätt att trygga sitt boende och att det anpassas efter individens behov.

Revisionskontoret konstaterar att det finns otydligheter kring kriterierna rörande boende i stadens riktlinjer för handläggning inom äldreomsorgen. Flera av de intervjuade personerna i granskningen har påpekat att kriterierna för beviljande av lägenhet på servicehus inte upplevs vara lika tydliga som de är för vård- och omsorgsboende.

Äldrenämnden fick i budget 2014 i uppdrag att utreda servicehusen ur flera aspekter. Resultatet av utredningen (dnr 320-381/2014) presterades till äldrenämnden i december 2014 där det bl.a. framgick att behovsbilden hos de som ansöker om boende på servicehus har

förändrats och att de som idag flyttar till servicehusen har vitt skilda behov.

Det konstaterades att det på servicehusen idag bor äldre personer med omsorgsbehov, personer med demenssjukdom och påtagliga psykiska funktionsnedsättningar, missbruksproblematik och/eller som varit hemlösa. Inom äldreförvaltningen finns nu ett pågående arbete till följd av utredningens slutsatser som bland annat innefattar att se över behovsgrunderna för att beviljas servicehus. Inom ramen för arbetet med att revidera stadens riktlinjer för handläggning kommer skrivningen för att beviljas servicehus att ses över.

Som det framgår av revisionsrapporten är bedömningen att stadsdelsnämnderna arbetar för att äldre som inte beviljas boende får annat stöd så att ett tryggare boende säkras. Äldreförvaltningen ser positivt på det arbete som bedrivs i staden, dock har förvaltningarna kommit olika långt i arbetet med att ta fram en rutin i enlighet med budget. För att arbetet ska bedrivs likvärdigt i staden kommer äldreförvaltningen undersöka behovet av att arbetssättet förtydligas i samband med revidering av riktlinjerna för handläggning.

Revisionskontoret lyfter vidare fram att stadsdelsnämnderna bör säkerställa att individuppföljningar sker i samtliga ärenden samt att det dokumenteras. I Stockholms stad gäller att samtliga beslut, utom beslut om särskilt boende och trygghetslarm, ska vara tidsbegränsade och besluten ska följas upp minst en gång per år.

I granskningen påtalas problematiken att utbudet av särskilda boendeformer för äldre inte möter den variation av behov som finns. Detta ses för närvarande över av äldreförvaltningen inom ramen för uppdraget att göra en översyn av profil- samt intressentboenden. Utredningen omfattar anpassade boenden med olika typer av språklig och/eller kulturell inriktning samt boenden som riktar sig till äldre med exempelvis psykisk funktionsnedsättning eller för äldre hemlösa.

Äldreförvaltningen föreslår sammanfattningsvis att äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på revisionskontorets remiss.

Bilaga

Remiss – revisionsrapport 6/2016 - Tryggt boende inom äldreomsorgen

